

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

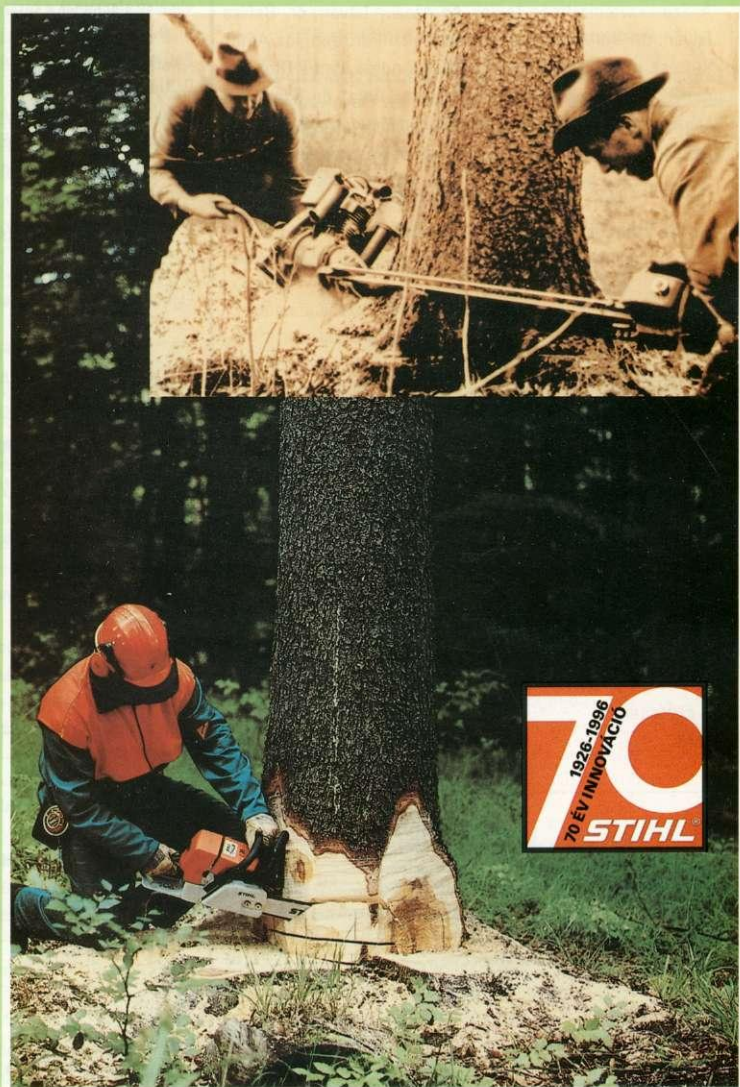
ALAPÍTVÁ:
1862-BEN

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1996.
MÁJUS

CXXXI. évfolyam

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület
folyóirata
CXXXI. évfolyam 5. szám
(május)

HU ISSN 1215-0398

A Szerkesztőbizottság tagjai: Apatóczy István, dr. Balázs István, dr. Bartha Dénes, Gencsi Zoltán, dr. Göbölös Antal, Kertész József, Kovács Gábor, Mizik András, Pintér Ottó, Pápai Gábor (a bizottság elnöke), Sántha Antal, dr. Szendrői László, dr. Szikra Dezső, dr. Szodfrídt István, Varga Béla, Vaski László.

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Kiadó: Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó: Dr. Szikra Dezső

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.

Telefon: 201-7737

Nyomdai munkák: Csathó és Társa Nyomdaipari Kft.
Eger

Felelős vezető: Csathó Emil

A kézirat lezárva: 1996. április 30.

Terjeszti: az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad (1027 Budapest, Fő u. 68.). Megjelenik havonta.

A címlapon: 70 éves a STIHL

Fotó: STIHL

СОДЕРЖАНИЕ

П. БАРТХА: Модернизация лесохозяйственного управления	140
LEHMANN, PAPP, SZAPPANOSI, VARGA: Вопросы водного хозяйства в пойме Дравы	150
КОНКОЛЫНЕ ДЮРО Е.: <i>Prunus avium</i> L.	152

TARTALOM

130 ÉVES AZ OEE

Dr. Király Pál: Százharminc éves az OEE! V.	137
--	-----

ERDÉSZETI POLITIKA

Gácsi Zsolt – Timár Gábor: Gondolatok az egyetemi oktatás és a szakmai élet kapcsolata körül	139
Bartha Pál: Még egyszer az erdészeti szakigazgatás elméleti alapjainak a korszerűsítéséről	140
Dr. Balázs István: Hogyan mentjük meg erdeinket?	142
Peták István: Jobb tájékoztatással	143
Dr. Göbölös Antal: Utószó	144
Mikulási Béla: Ami a mérlegből kimaradt... ..	145
Dr. Páll Miklós: Az erdőkről	146
Dr. Rédei Károly: Erdőgazdálkodás és erdészeti kutatás Portugáliában	148

TERMÉSZETVÉDELEM

Dr. Lehmann – Dr. Papp – Szappanos – Varga: Élőhelyfejlesztés vízgazdálkodással a Dráva árterén	150
---	-----

AZ ÉV FÁJA

Konkolyné dr. Gyúró Éva: A madársereszyne kultúrtörténete	152
---	-----

ERDŐKERÜLŐBEN

László Gyula: Az Égig érő fa, a Csodaszarvas és a Szent László-legenda	157
Jérôme René: Erdőgazdálkodásunk első nagy sorsfordulója (II. rész)	158
Dr. Gencsi László: Erdészjelvény – Tölgyújulat – Erdészhivatás	159
Molnár György: Ősztündőjjal a Nagy Tavaknál	160
Pápai Gábor: Találkozás 'Luisa Avanzo'-val	162
Dr. Csóka György: Legyen az erdő a templomom... ..	165
Pápai Gábor – Ormos Balázs: Tanulmányút Kanadában	166
KÖNYVESPOLC	168
EGYESÜLETI HÍREK	B3

INHALT

Bartha, P.: Über Modernisierung der Forstverwaltung	140
Lehmann, Papp, Szappanos, Varga: Einige Frage der Wasserbewirtschaftung des Überschwemmungsgebietes der Drau	150
Konkolyné, Gyúró É.: <i>Prunus avium</i> L.	152

CONTENTS

Bartha, P.: On the modernization of forestry administration	140
Lehmann, Papp, Szappanos, Varga: Some question on water management of the floodplain of river Drava	150
Konkolyné, Gyúró É.: <i>Prunus avium</i> L.	152

Százharminc éves az OEE!

V.

A századfordulótól Trianonig

„...szeressük hazánkat, nemzetünket és szakunkat hűséggel, egyetértéssel és összetartással!”

(Bedő Albert)

Hazánkban a századfordulőig az erdőgazdaság területén is befejeződtek az 1867-es kiegyezés utáni rohamos ütemű fejlődés lárványos produktói. Megtörtént az erdészet korszerű szakmává szerveződése, kiépült intézményrendszere és szellemi infrastruktúrája. Érczette hatását az első korszerű erdőtörvény. Az ország erdeinek nagyobbik részében megvalósult az államilag jóváhagyott és ellenőrzött üzemertervek szerinti gazdálkodás. Amint arra cikksorozatunk előző részében rámutattunk, ezekben az évtizedekben ennek az imponáló fejlődésnek a motorja az Országos Erdészeti Egyesület volt.

A tőkés rendszer erdőgazdálkodása

A századforduló után azonban a tőkés piacgazdaság kifejlődésének negatív hatásai egyre inkább megmutatkoztak az erdőgazdaságban. Az erdőtörvény csak az ún. feltétlen erdőtalajon álló erdők számára nyújtott védelmet a kiirtással szemben. A nem ebbe a kategóriába eső erdőkkel a birtokos belátása szerint, szabadon rendelkezhetett. A törvényesen engedélyezett gazdasági liberalizmusnak azután továbbra is számos erdő esett áldozatul, ami joggal irritálta a képzett, az erdő ökológiai szerepét (az akkori kor ismeretei szintjén) értékelni tudó erdészeti szakembereket.

Szakmai nemtetszést kiváltó ok volt a kor kialakult vállalkozási stílusa, gazdálkodási rendszere is, amely szintén a piacgazdaság egyoldalú, profitorientált ökonomiai szemléletéből fakadt. Nagy kiterjedésű tarvágás és tuskósarjóról történő primitív erdőfelújítás, sok vágástéri hulladék, alacsony ipari-kihozatal és túltengő tűzifatermelés, a nevelővágások csaknem teljes mellőzése, vagyis a külterjesség jellemezte az erdőgazdálkodást.

Az ökológiai katasztrófán túlmenően végső soron ökonomiai szempontból is elenyésztelen volt a külterjesség. Egy-egy vágástérület vonatkozásában ugyan a bevételek és kiadások pozitív egyenlegét mutatta. Az erdőbirtok egészét tekintve azonban a tőkének csupán igen alacsony hasznosulási rátáját tette lehetővé. Ez a körülmény hosszú távon nem tette vonzóvá, leértékelté az erdőt a tőketulajdonosok, földbirtokosok szemében. Csupán az ún. rablótökeket vonzotta, amelynek nyomában a hatalmas felújítatlan, elgazosodott vágástérületek jártak.

Törekvések a belterjesség megteremtésére

Az Országos Erdészeti Egyesületbe, mint szakmai érdekvédelmi szervezetbe, tömörült erdészeti szakemberek látták a korszaknak ezeket a kibontakozott erdészeti és közigazdasági fonákságait. *Egyesületi körökben egyre inkább kialakult egy szellemi mozgalom a külterjes erdőgazdálkodás belterjessé tétele végett.* Főként az egyesületi lapban ebben a témakörben megjelenő szakkikkek megszorodása jelzi ennek a szellemi áramlatnak a megjelenését és megerősödését.

Jelentkeztek egyéb szakmai eszmék csírái is. Például *Bund Károly* – aki páratlanul hosszú ideig, harminc évig töltötte be az Egyesület titkári tisztségét – terjedelmes tanulmányt tett közzé „Erdőgazdaság szépmészeti czéllal” címmel. *Roth Gyula*, az erdészeti kísérleti állomás munkatársa a gyérítések (áterdölések) hatásáról és a hegyvidéki erdők természetes felújításáról cikkezett a szaklapokban. *S mind gyakrabban bukkant fel a neve a besztecebányai erdőigazgatóság egyik erdőmérnökének, Kaán Károlynak*, aki nem átalta leírni ebben a liberális korban, hogy valójában csak az állam soha el nem haló kezében lennének jó helyen az erdők. Az Egyesület Alkotmány utcai székházában tartott „péntek délutánjain” a fiatalabb nemzedék egyre feszültebb figyelemmel hallgatta az új idők új dalait. Ekkor már Kaán a Földművelésügyi Minisztériumban dolgozott, 1908/9-ben a miniszter megbízásából megírta „A természeti emlékek fentartása” című, a hazai természetvédelem kibontakozásában mérföldkövet jelentő brosuráját. Elszántan hirdette az állami erdők házi kezelésbe vételének, valamint a belterjes erdőgazdálkodás megvalósításának szükségességét.

Új erdőtörvény előkészítése

Bár az erdészet szellemi életében egyre nagyobb súllyra tett szert a kísérleti állomással szoros kapcsolatban álló selmeci főiskola, a fejlődés kohója ezekben az években még mindig az OEE volt. Az itt folyó erdőgazdaság-politikai vitákon keresztül kerültek felszínre az immár több mint két évtizede funkcionáló erdőtörvény, az 1879. évi XXXI. tc. említett fonákságai, hiányosságai is. Nyilvánvalóvá vált, hogy az erdők (valamennyi erdő) védelme és az erdőgazdálkodás reformja végett új erdőtörvényre volna szükség. Bizonyára nem véletlen,

hogy 1909-ben éppen *Horváth Sándor* erdőmérnök kapott meghívást a földművelésügyi minisztertől egy ökológiai szemléletű, valamennyi erdő védelmét biztosító új törvény tervezetének az elkészítésére, aki ugyancsak hosszú ideig, 1880-1899 között volt az Egyesület titkára; majd annak alelnöke és az államerdészet miniszteriumi főnöke lett. Szakmánknak ez a kitűnősége (akinek a neve, sajnos, már-már feledésbe merül, s akinek a munkásságát az utókor tárgyilagos alaposítással tulajdonképpen soha ki nem értékelte) 1913-ra el is készült művével. Országgyűlési tárgyalás alá vételét azonban két évtizedre elodázta az I. világháború kitörése.

Az Egyesület – mintha csak megérezte volna a jövőt – 1912-ben beadvánnyal fordult a földművelésügyi miniszterhez és ebben *szorgalmazta az alföldi erdőtelepések és fásítások állami támogatással történő fellendítését*, a meglévő erdőknek pedig megőrzését és mintaszerű kezelését.

A tagság érdekeinek képviselője

A századforduló után a szakmai munka mellett *fokozódott a szociális-érdekvédelmi tevékenység az Egyesületben*. Ez összefüggésben állt azzal az általános magyar jelenséggel, hogy a szabadversenyen alapuló tőkés piacgazdaságot felváltó monopolkapitalizmus kialakulásával párhuzamosan nőtték a teszülések az egész társadalomban.

Az Egyesület 1904-ben *rendkívüli közgyűlés keretében vitatta meg az erdőmérnökök súlyos szociális problémáit*. Az állami és községi erdőket kezelő mérnökök fizetésének, úti-költségének, napidíjának rendezése ügyében pedig beadvánnyal fordult a földművelésügyi miniszterhez. A városi erdőtisztek hasonló gondjaival kapcsolatban a felterjesztést már a miniszterelnökhöz intézte az OEE 1910-ben. Saját erejéből is igyekezett minden tőle telhetőt megtenni a rászorulóknak megsegítésére. *Kilenc alapítványából hetet szociális céllal működtetett*.

Figyelmet érdemlő kezdeményezése volt az is az Egyesületnek, hogy *1907-ben folyóiratot indított „Az Erdő” címmel* az egyre szaporodó számú alsófokú végzettségű erdészet szakemberek részére és a lapot kiadta 1920-ig. Közben gondoskodott az „Erdészeti Lapok” (egyre terjedelmesebbé váló

füzetek) kiadásáról is. Továbbá *1918-ig megjelentette az 1882-ben indított „Erdészeti zsebnaptár” sorozatot is*.

Vidéki egyesületek alakulása

Nem lenne teljes e másfél-két évtizedes korszakról alkotott történelmi képünk, ha nem említenénk meg *más – vidéki – erdészeti egyesületek* megalakulását. Ezek a következők voltak (zárójelben az alapítás éve): Borsod-, Gömör-, Heves megyék Erdészeti Egyesülete (1905); Baranya-, Somogy-, Tolna megyei Erdészeti és Vadászati Egyesület (1906); Arad-Temes-Déva-Lugos-vidéki Erdészeti Egyesület (1906); Szepesvármegyei Erdészeti Egyesület (1910). Az OEE és az említett vidéki egyesületek kapcsolata a világháború végéig kedvező volt.

Az első fél évszázad vége

A vesztes háborút az ősrizórszás forradalom, majd a Tanácsköztársaság rövid korszaka követte. 1919 márciusának végén a *Földművelésügyi Népbizottság az Egyesületet felszólatta*, ingó és ingatlan vagyonát pedig a Magyarországi Közalakalmazottak Erdészeti Szakosztályának adta át. Az Egyesület elnökét, *Tallán Béla* bárót letartóztatták és őrizetbe vették, de bántódása nem esett. Mindez azonban csak epizódnak bizonyult, mert a kommun bukása után az Egyesület ismét sértetlen vagyonának birtokába jutott és az elnök is szerencsésen kiszabadult fogságából.

E korszak mintegy szimbolikus lezárásának tekinthetjük a nagy egyesületalapító és a legnagyobb magyar erdész, *dr. kálnoki Bedő Albert* 1918. október 20-án, 80 éves korában bekövetkezett halálát. Élete fél évszázadon keresztül összefonódott az Egyesület életével, szemét is a székhezban hunyta le örökre. Testét a szülőföld, Erdély, a kálnoki unitárius temető őrzi édesanyjának sírja közelében. 85 évvel ezelőti utolsó frásában az utókorhoz intézett üzenete azonban ma is és mindörökké éppoly időszerű, mint amikor öreg keze papírra vetette: *„szerezsük hazánkat, nemzetünket és szakunkat hűséggel, egyetértéssel és összetartással!”*.

(Folytatjuk)

Dr. Király Pál

Megfelelési követelményé egészítik ki Nyugat-Európában a nálunk szabványyszerű faanyagvizsgálatot. Nem elegendő már a kitermelésnél a hosszoló választékolás tudománya, a szabványyszerű felkészítés, tárolás, mozgatás, a felhasználásban a tudományos vizsgálatokkal meghatározott anyagminőség. A felhasználónak biztosnak kell lennie abban, hogy alapanyagát környezetbarát körülmények között jött létre.

Fa tekintetében az előállítási körülményeket a Helsinkiben, 1993-ban az államok többsége által elfogadott *„általános irányelvek az erdők tartamos kezelésére”* és *„általános irányelvek a biológiai sokféleség fenntartására”* című határozatok tartalmazzák.

Mivel a felhasználóknak eddig ilyen biztosítékok nem volt és hovatovább létérdekeik főződik meglétéhez, a Német Lapkiadók és a Papírgyárak Szövetsége 1995. évi összejövetelükön együttes állásfoglalásban ismerték el ennek fontosságát és felvetették megfelelő *igazoló rendszer* felállítását. Az állásfoglalás egyben felhívást intéz a fát szintén nagymértékben felhasználó egyéb iparágakhoz csatlakozásukat kérve, felvetésük mielőbbi teljesítésének sürgetéséhez.

A határozatokhoz annakidején a magyarországi erdőgazdálkodás is csatlakozott (EL. 1995).

(AFZ DW 1995. 24. Ref.: Jérôme R.)

GÁCSI ZSOLT-TÍMÁR GÁBOR

Gondolatok az egyetemi oktatás és a szakmai élet kapcsolata körül

Karunkon az oktatás színvonalának javítása egyaránt érdek az oktatóknak és a hallgatóknak, de elsősorban magának a szakmának. Ezért gondolta úgy az 1994-ben végzett erdőmérnökök egy szűkebb baráti társasága (EMIL), hogy egyetemi éveik tapasztalatait megosztja oktatóival, mely elhatározás eredményeként – jelen cikk mellett – megírtuk az Erdészeti és Faipari Egyetem Erdőmérnöki Karán oktatott tárgyak és az azokat gondozó tanszcek véleményezését (megjelenik a Soproni Műhely 4. számában).

Különösen aktuálissá teszi ezt a küszöbön álló, az egész egyetemi oktatást érintő 1996-os tantárgyreform. Erre való tekintettel is szeretnénk, ha a kibontakozó párbeszédbe a szakma is bekapcsolódna.

Véleményünket egyetemi tanulmányaink és a végzés óta eltelt másfél év tapasztalatai, az eközben érzett hiányosságok és pozitívumok alapján fogalmaztuk meg. Úgy érezzük, hogy végzésünk óta a szakmában eltöltött idő hozzásegített bennünket ahhoz, hogy a tanultak szükségességéről és felhasználhatóságáról képet alkothassunk, de ezalatt emlékeink sem koptak meg túlzottan.

A gyakorlati élet és az egyetemi oktatás közötti párbeszéd jelen témában való beindításához szeretnénk véleményezni az egyetemi oktatás után annak a szakmai élettel kialakult, általunk megtapasztalt kapcsolatát is. Ahhoz, hogy érdemi párbeszéd valóban kialakuljon, kérünk mindenkit, hogy észrevételeit, véleményét, építő jellegű kritikáit ne hallgassa el.

Ezek jegyében engedjék meg, hogy gondolatébresztőnek közreadjuk a következőket:

- Valamennyi szakmai tárgyra érvényes, hogy nagy szükség van gyakorlati tapasztalattal rendelkező előadókra és a gyakorlati élettel való szorosabb kapcsolattartásra.
- Fontos, hogy a vendégelőadók által leadott anyag a tananyag szerves része legyen, abba illeszkedjen bele. Éppen ezért jó lenne, ha a vendégelőadó egyeztetné a tárgy előadójával előadása vázlatát. A gyakorlat azt mutatja, hogy a legkiválóbb szakember is tarthat rosszul követhető előadást, ha előtte gondolatait nem rendezi össze.
- A külső szakmai gyakorlatoknál a helyi szakemberek sokszor nem a lényegre mondják el, a részletes technológiai folyamat, a szakmai fogások rejtve maradnak. (Erre egyébként a tárgy oktatójának is ügyelnie kellene.) Az előbbiekre jó példa a csemetekereti tanulmányutak többsége, melyek éppen ezen okok miatt nem szolgálták kellőképpen a gyakorlati oktatást.

• A terepi programok alatt fontos, hogy a hallgatóknak legyen alkalmuk közvetlen közelről is megtapasztalni az elmondottakat (menjenek be az erdőbe, a vágásterületre, az erdőfelújításba, az ágyások közé stb.).

- A helyi szakember a szakmai program folyamán elsősorban a hallgatókkal foglalkozzon. Várja a kérdéseiket és válaszoljon is azokra. Gondoljon arra, hogy ami neki természetesnek és jelentéktelennek tűnik, az a diák számára fontos és újszerű tapasztalat lehet.
- A szakmai tanulmányutak lényege nem a hallgatók vendéglátása. Természetesen a vendéglátók részéről ez nagyon kedves gesztus, de nem szabad, hogy a szakmai programok rovására menjen.
- Az egyetemi éveink alatt eltöltendő nyári gyakorlattal kapcsolatban a következő fenntartásaink vannak:

1. Nincs meghatározva, hogy a hallgató az adott szakterülethez kapcsolódó elméleti tudás megszerzése után milyen minimális, meghatározott szakmai gyakorlatra köteles menni. Előfordulhat, hogy valaki ilyen irányú kötelezettségének akkor tesz eleget, amikor még nincs felkészülve azokra a feladatokra, amelyekkel szakmai ismereteit bővíthetné. Nem célszerű a hallgatóknak pl. harmadév előtt erdőgazdasági gyakorlatra vagy másodévtől erdőrendezősségre mennie.
2. Az első év utáni kötelező géptani gyakorlatnak sem célja, sem értelme nem volt. Helyette célszerű lenne gyakorlati emberek bevonásával a – korábban jól működő – oktatási bázisokat felkarolni.
3. Az egyetem nem határozza meg legalábbis körvonalaiiban, hogy a fogadó intézmények milyen feladatokat kötelesek adni és mit kötelesek bemutatni.
4. Egy intézmény csak akkor fogadjon nyári gyakorlatra hallgatót, ha garantálni tudja az ott töltött idő hasznos kitöltését, a hallgató szakmai fejlődését. Például egy erdőszatelnél be kellene mutatni az ott aktuálisan folyó valamennyi munkát (erdősítés, átvétel, nevelővágások jelölése, választékbecslés, elő- és véghasználatok, erdőrendezés alatt álló területek stb.). A felgyülemlett adminisztratív munka elvégzése az erdőszet számára lehet hasznos, de a nyári gyakorlat nem ezt a célt szolgálja.

Mivel az említett munkák egy része a tavaszi, illetve a téli időnyre esik, a hallgatóknak lehetőséget kellene adni, hogy gyakorlatukat – vagy annak egy részét – ekkor töltsék le. Ez természetesen nem mehet a szorgalmi időszak kötelezettségünk terhére.

Kérem az 1965/66. tanévben a szegedi Kiss Ferenc Erdészeti Technikumban végzett osztálytársaimat, jelentkezzenek a 30. éves találkozó sikeres megszervezése végett!
A találkozó időpontja: 1996. július 5-7.
Cím: Szász Ferenc
6721 Szeged, József A. sgt. 26.

BARTHA PÁL

Még egyszer az erdészeti szakigazgatás elméleti alapjainak a korszerűsítéséről

Motó: Ha még gazdasági haszna sincs, milyen jogosultsággal avatkozunk be a Természet rendjébe.

A rendszerváltás előtt a teljes foglalkoztatottság fenntartása végett az állami gazdaságirányítási filozófia központjában állt a munkahelyek megőrzése, azaz a csődhelyzetek lehetőség szerinti megelőzése. Ennek érdekében az állam a jövedelmező vállalatok nyereségének központosításával és újraelosztásával tartotta életben a veszteséges gazdálkodók meghatározott körét. Hogy ez hová vezetett, azt mindannyian jól tudjuk. A nemzetgazdaság versenyképességének végzetes romlásához, piacvesztéshez és ezen keresztül a gazdasági összeomlás határához.

Az erdészársadalom – talán hagyományosan konzervatív (értékmegőrző) szemléletmódjából következően – még mindig ezt a gazdaságirányítási elvet vallja, nevezetesen azt a tétele, hogy „a gyengébb hozamú erdőt eltartja a jobb”, nem vizsgálva e kategóriák egymáshoz való arányát.

Ma az erdők 80%-a „gazdasági erdő” elsődleges rendeltetésű. E kategóriában az erdőfenntartás technológiai eszköze a letermelés-felújítás. A rendszer működtetéséhez ágazati szinten mintegy 500 millió Ft gazdálkodók közötti jövedelemátcsoportosítás szükséges. Megjegyzendő, hogy az állami tulajdonú erdőkben – a nagyüzemi gazdálkodás következtében – működik egy belső (rejtett) jövedelemátcsoportosítás is. Önmagában a jövedelemátcsoportosítás szükségessége és ténye is bizonyítja, hogy valójában a „gazdasági erdő” nem egzakt ökonómiai kategória. Ez azt jelenti, hogy ma jelentős mennyiségű ökonómiai küszöb alatti erdőben folyik hagyományos gazdálkodás. A veszteséges gazdálkodás részben termőhelyi okokra, részben korábbi gazdálkodói hibákra (rontott erdők) vezethető vissza. Jelen dolgozatomban kizárólag a gyenge termőhelyen folytatható erdőkezeléssel kívánok foglalkozni.

A jövőt illetően az alapkérdés az, hogy az erdőfenntartás jelenlegi technológiai és finanszírozási rendszere a makroökonómiai feltételrendszer (ár/bér viszonyok) jelentős módosulása esetén változatlan formában működtethető-e?

Másképpen fogalmazva, ágazati szinten rendelkezésre fog-e állni a veszteséges gazdálkodás kompenzálásához szükséges mobilizálható jövedelem.

Sajnos az ökonómiai helyzetelmezéshez országos adatok nem állnak rendelkezésemre. Így nem tehetek mást, mint az állami szektorból származó és az 1994. évről vonatkozó részinformációkból próbálom az önfinanszírozás problémakörében alapvető szakmai következtetéseket levonni az alábbi, egy ha erdőterületre vonatkoztatott mutatók alapján.

Alaptevékenység árbevétele	15 000 Ft/ha
költsége (arányos rezsivel)	14 000 Ft/ha

eredménye	1 000 Ft/ha
Élőmunkához kötődő költség (bér, járulékok, vállalkozói díj arányos része) kb. 55%	8 000 Ft/ha
A fel nem osztott költségnek „klasszikus rezszi” része	3 000 Ft/ha
Jövedelem-átcsoportosítás a támogatott erdőgazdaságoknál (területarányosan kb. 50%)	500 Ft/ha
Fajlagos alkalmazotti létszám	400 ha/fő

Fenti mutatók értelmezéséhez övívsgálat tartozik. Az éves nyereség hajszolása érdekében mennyire áldozunk fel szakmai igényességet, elvégeztük-e közép- és hosszú távú feladataink időarányos részét, valamint szükséges és indokolt-e ily mértékű általános költség, mely a termelési ciklusra vetítve az erdőfenntartás egyik legnagyobb költségtele. A tájékoztató jellegű mutatókból mindenképpen levonható az a következtetés, hogy az ágazat árbevétel-arányos nyeresége rendkívül csekély és esetleges – inkább származik a pillanatnyi előnyöket nyújtó számviteli előírásokból, mint valódi gazdasági teljesítményből –, továbbá **veszélyes mértékű az élőmunkához kötődő költségek aránya, valamint az általános költség szintje.** Mivel az általánosan alkalmazott erdőfenntartási technológia rendkívül munkaigényes, talán nem merész az a feltételezés, hogy a jelenlegi technológiai és finanszírozási rendszer közgazdasági alapja a viszonylag magas fatermék-árszint és a „kelet-európai” bérszínvonal (a nyugat-európainak 20-25%-a).

A jövőre nézve reális megfontolások alapján ki kell mondanunk azt az alapvető, hogy az erdőgazdálkodás a nemzetgazdaságnak ezután is önfinanszírozó ágazata kell hogy legyen. Ebből az elvből, valamint az ár/bér viszonyok várható módosulásában kiindulva egyrészt megvizsgálandó, hogy az európai árszinthez képest mennyi „tartalék” van fatermék-árbevétel vonatkozásában, másrészt van-e lehetőség az erdőfenntartási tevékenység közgazdasági értelemben vetett hatékonyságának jelentős emelésére. A „tartalék” árbevétel eleve behatárolja az ágazat rendelkezésre álló többletforrás lehetséges nagyságrendjét. Egyes becslések szerint az európai fatermék-árszint súlyozott átlaga legfeljebb 30-40%-kal magasabb az ágazat által elért jelenlegi árszintnél. Ennek alapján tehát 5000 Ft/ha többletbevétel elérésére van elméleti lehetőség. Az erdőfelújítás (fenntartás) minden bizonnyal rendkívül munkaigényes ágazat marad a jövőben is, mivel a gépesítés mai szintje alig emelhető. Emiatt a jelenleg érvényben levő szakmai követelményrendszer szintjén véleményem szerint az élőmunka csökkentésének nincsenek jelentős tartalékai. **Ez pedig azt jelenti, hogy a jövőben az árszint emelkedéséből származó többletbevétel fokozatosan felemésztí az élőmunka drágulása.**

Az 1994. évi adatok elemzése alapján megállapítható, hogy az ágazati szintű önfinanszírozás még európai fatermék-

árszint mellett is veszélybe kerül az élőmunka árának mintegy 50-70%-os megdrágulása esetén. (Ez a jövedelemszint a nyugat-európainak még mindig alig fele-harmada lenne.)

A gazdálkodói önfinszirozás szempontjából ma jelentősen mondható jövedelem átcsoportosítás technikájának – mely elméletileg addig működtethető, amíg van ágazati eredmény – nagyobb tartalékai nincsenek. A „befizetők” terhelése lényegesen nem növelhető, a jövedelem átcsoportosítás – mint szabályzó eszköz – egyébként is csak egy ágazati holdíng-rendszerben mérhető ki teljes mértékben. Ez pedig azt jelenti, hogy az ágazat kisebbségben levő részének viszonylagos fellendülése mellett a gazdálkodók tömeges csődje valószínűsíthető még az élőmunka árának a fenti mértékű megdrágulása előtt. **(Oda jutunk, ahová a nemzetgazdaság jutott a 80-as évek végére.)**

Míndezek alapján fel kell ismernünk azt, hogy a jövedelemátcsoportosításon alapuló ágazati önfinszirozás rendszere belátható időn belül válságba kerül. Az általános csőd elkerülése végett pedig nincs más lehetőségünk, mint az erdőfenntartási technológiák újragondolása.

Ha bízunk a jövőben, a gazdasági fellendülésben, és ezen keresztül az élőmunka árának a felértékelődésében, akkor szakmailag fel kell készülnünk arra, hogy az erdőfenntartás mai gyakorlata (letermelés-felújítás) a ma gazdálkodás alá vont területen – az összes erdőterület 80%-án – nem lesz fenntartható. Az élőmunka megdrágulásának ellentételezése céljából új belső erőforrást kell feltárni a veszteségforrások fokozatos felszámolása útján. Ez azt jelenti, hogy a „gazdasági erdő” elsődleges rendeltetés fogalmát meg kell tölteni ökonomiai tartalommal, és ezzel egyidejűleg meg kell keresni az ökonomiai küszöb alatti erdők fenntartásának új, költség-takarékos, a klasszikus letermelés-felújítás elvétől eltérő módszereit.

A földhasznosítás gazdaságossági problémája a mezőgazdasághoz képest ugyan megkétszerezte, de el fogja érni az erdőgazdálkodást is. De amíg a szántóföldi növénytermesztés stratégiája e probléma kezelésében a számára gyenge termőhelyektől való megszabadulás lehet, addig mi ezt a gyakorlatot erdők esetében nem alkalmazhatjuk, hiszen az ökonomiai küszöb alatti erdők fenntartásához is jelentős közérdek fűződik. Ugyanakkor mind gazdálkodói, mind állampolgári érdekek figyelembevételével ezen erdők fenntartását kötelességünk költségminimumon végezni.

Normalizált vadlétszám mellett az erdőklímában (cserestől a bükkösösig) ennek elvi akadálya nincs, hiszen itt az erdő emberi tevékenység nélkül is fennmarad, sőt terjeszkedik. Ennek ellenére egykorú állományainkban a gazdálkodás felhagyása nem jelenthet megoldást, mert a túlkorossá váló állományok összeomlása és az ezt követő hosszú szukcessziós folyamat sem látvány, sem erdőhigiéniai szempontok miatt nem kívánatos.

Ehelyett céltudatos és költségtakarékos szakmai munkával a gazdaságtalan állományokat vissza kell vezetni természetközeli állapotba, amikor is azok stabil ökoszisztémává alakulnak, és további fennmaradásuk már nem igényel emberi beavatkozást.

A szálaló üzemmód oly mértékben természetközeli, hogy a tartamosan így kezelt állományokban a gazdálkodás az erdő átmeneti károsodása nélkül bármikor abbahagyható. Ebből kiindulva feltételezhető, hogy egykorú tölgy-, cser- és bükk-állományainkat szálaló üzemmódban kezelve lehet termé-

szetközeli állapotba visszavezetni. Ez azt jelenti, hogy az állomány termőre fordulásától kezdve (növedéfköszövény gyérlés) megfelelő gyakorisággal visszatérve kell megkeresni és tágtítani azokat a kis foltokat, ahol az újulat a fény hatására megjelent. Ennek a természetes felújítás, valamint a szukcesszió működésére alapozott tevékenységnek a költségét vélhetően fedezni az így nyerhető faanyag. A gondolatot természetesen módszerrel kell fejleszteni, különös tekintettel a térbeli rendre (újulat, közlekedés).

Az erdő-sztyepp klímában a fenti elv csak korlátozottan érvényesíthető. Az ökonomiai küszöb alatti erdők megőrzése e klímában elsősorban támogatás kérdése, azaz mennyi külső forrás vonható be ezen erdők fenntartásába. Szakmailag annyit tehetünk, hogy itt is újragondoljuk az erdővel kapcsolatos szigorú előírásainkat (záródás, fajpolitika, esetenként erdőfelújítási kötelezettség törlése).

A szakmai és szakigazgatási feladat tehát az, hogy ki kell dolgozni a klasszikus véghasználat nélküli erdőfenntartás módszertanát.

Felvethető a kérdés, hogy miért aktuális a szakmai követelményrendszer újragondolása már most, hiszen ágazati szinten még működik az önfinszirozás?

Azért, mert az önfinszirozás elve regionális szinten már most is működési zavarokkal küzd, hiszen vannak erre képtelen erdészetek és alig képes erdőgazdaságok, nem beszélve a kis területtel rendelkező magánerdő-tulajdonosi kör egy részéről. Az ökonomiai küszöb alatti erdőkben folyó klasszikus gazdálkodás pedig erőforrások elpazarlását jelenti, ami hosszú távon öngyilkos stratégia.

Továbbá azért, mert szakmánk (tervezés, felügyelet, gazdálkodás) óriási tehetetlenségi nyomatókkal rendelkezik. A teljes szakmai és támogatási rendszer törvényekben, miniszteri rendeletekben és szakigazgatási útmutatókban a legapróbb részletekig szabályozott, gazdálkodói oldalról pedig fékezhető hat a megszokás. Ehhez a rendszerhez jogilag sem könnyű hozzányúlni, de szakmailag megalapozottan még nehezebb, hiszen hiányzik a téma szakmai és ökonomiai előkészítése.

Problémát jelent az is, hogy az erdőszeti szakigazgatás modernizációjának a kérdése a számítógépes tervezés, modellezés és adatszolgáltatás foglya. Semmilyen új gondolat nem valósítható meg, mert ehhez programmódosítás vagy új program készítése szükséges. Ebből következik, hogy ezt a rendszert nem lehet apránként javítani, hanem csak gondos szakmai-ökonomiai előkészítés után, egyben.

Míndezeket figyelembe véve, már most késésben vagyunk előrelátásban, gondolkodásmódban, problémaérzékenységben.

Ma az erdőszeti szakigazgatás a letermelés-felújítás technológiáján alapuló erdőfenntartás „levezénylésére” van berendezkedve. Ettől eltérő szemléletű erdőfenntartást szolgáló tevékenységet sem tervezni, sem felügyelni nem képes, mivel ehhez hiányoznak a szakmai rendezőelvek és normák.

Azért, hogy az erdőszeti szakigazgatás a jövőben is képes legyen feladata betöltésére, haladéktalanul meg kell kezdeni az új szemléletű erdőfenntartást szolgáló technológiák kidolgozását.

A nemzetgazdaságban zajló makroökonomiai folyamatok általunk irányíthatatlanok. Ha e változásokhoz nem próbálunk időben alkalmazkodni, ezek hatása a szakterületre nézve sorscspácsszerű lesz.